

Култ кон ударништвото и ударништвото како култ

Златко ТЕОДОСИЕВСКИ

Чудна е или, подобро ре- чено, интересна конс- трукцијата на зборот култура во нашиот јазик. Најд- настновано - се разложува на два збора, односно на еден збор и еден извик: култ и ура. И обата си имаат посебно значење, прилично различно од она што го добиваат кога се заедно. А во нивните посебни, одделни значења, намерно или случајно, како да се содржани и сите наши скриени или откриени однесувања во и околу културата, сите наши (не)разбирања на овој по- им и на процесите во него и, што е уште полошо, нечии упорни настојувања (и) таа, културата, да си ги задржи сите за- кржалвани и закостенчени од-носи од кон, „разбира се“, некој има дебел интерес. Или (дали?) на поимот култура навистина сме му измислиле наше, специ- чично значење на култ-ура?

Првиот збор од композитот, култ, јасно упатува на светост, непроменливост, недопирли- вост, славење... сето тоа што го гледаме како еден или друг култ половина век: култ кон личности, култ кон идеологија- та, култ кон системот, култ кон сè што е наше! Денес, во нови- от (?) систем, останаа многу од старите, но се појавија и нови

Фактот што цивилизираното свето йод поимот култура подразбира нешто сосема друго, нас не е засега. Нашата култ-ура е, всушност, нашето сосема погрешно, анахроно и деликатисано толкување на нашето современо - творештво! Прашање е дали сакаат државата и творците нешто да се смени, сè додека некој плаќа

култови, меѓу кои и култот кон - културата! Демек: културата е наш најдобар изведен артикл; за културата се давала малку пари; културата ни е чудо, односно, полни сме со чуда во културата; и покрај сè културата нема соод- ветен третман во општеството... итн...итн. Дури, култот го озана- кивме и со соодветен Закон!

И вториот збор т.е. извик - ура, ни е добро познат од мина- то, но и од милата ни сегаш- nost. Сите работи ги решававме - и сè уште ги решаваме - удар- никчи, бригадирски, со тој из- вик во гласните жици. Затоа и ја дотеравме работата до ова дере- це! Така и во културата, со ура во устите наместо ум во глава- та, траат ударните акции од типот на сезонски сценско-музич- ки-поетски манифестиации (или чуда), мотови, фестови и интер- алтер фестови, разни други лета и зими, оперски и фолклорни ноќи.... се снимаат филмови, се прави театар! И божем сите сме скрекни и задоволни како ја под- држуваме културата во сопствената ни мила земја - а всушност неколкумина ги пополн чебовите. Ем сме сиромашни - ем др- жавата сè плаќа; ем сме мали - ем имаме најмногу културни манифестиации; ем земаме кре-

дити од странство - ем на др- жавниот ни буџет закачени 3.000 вработени во 180 институ- ции! Да, ама ние ја сакаме и ја поддржуваме културата и - за пари не прашуваме!!! Како тие пари да паѓат од небо, а не од мојот, твојот, вашиот, нашиот себ: од даноци, кредити, такси... И некој, некогаш, за тоа ќе мора да даде отчет!

Фактот што цивилизираните свет под поимот култура под- разбира нешто сосема друго, нас не е засега. Ние си имаме наша, специфична, автотона, себедоловна... култ-ура, и во тој поглед никој со нас не може да се мери! Што ли, впрочем, бара нашето средновековно ликовно богатство - иконите - во „нека- ков“ музеј во Париз? Нека дојде „разглелата париска публика“ во Македонија! Е, па, не доа- фа!!! А зошто не биле некои на- ши творци во Париз? Е, па - од- говорот го знаат самите, зашто непоканет на гости не се оди!!!

Додека трае култ-от кон ура-та и ура-та кон култ-от, ќе имаме култ-ура, но не и култу- ра во видинска смисла на збо- рот. Ударнички и култвно ќе плаќаме и ќе се поклонуваме на сè и сешто нарекувајќи го кул- тура, а бригадирите - културтре-

гери ќе одат со кренати глави, се разбира - на наша сметка!

Ќе печатиме книги што никој не ги чита (прво поради фактот што во светот малкумина го знаат македонскиот јазик), ќе организираме манифестиации на кои ќе ни доаѓаат шестокласни уметници, ќе снимаме филмови кои никој нема да ги гледа, на- шите „еминентни“ спликари се (самопрогласено) најдобри на светот... итн.! А нашата „сер- иозна“ музика? Се разбира, таа е „најбарања“ во светот, само што - никој не ја поканува!

Нашата култ-ура е, всуш- ност, нашето сосема погрешно, анахроно и деликатисано толку- вање на нашето современо - тво- рештво!

И повеќето наши современи творци умираат од желба да бидат галенчиња на државата, што ќе рече: Ништо се изменило во нашата култ-ура половина век; ништо нема да се измени со нашето толкување на култу- рата како култ-ура; прашање е сакаат ли воопшто и државата и творците нешто да се смени, или - на сите им е добро така како што е? Се разбира, сè додека некој го плаќа тоа, најчесто како култ-ура, а многу ретко како - култура!

чуник, 22.2.1998